

VERIORA VALLA ÜLDPLANEERING

LISA 1. LÄHTEOLUKORD

SISUKORD

1. PAIKNEMINE JA RAHVASTIK.....	3
2. MAAKASUTUS.....	4
3. ASUSTUSSTRUKTUUR.....	4
4. SOTSIAALNE INFRASTRUKTUUR.....	8
5. ETTEVÕTLUS.....	11
6. TRANSPORDIMAAD JA LIIKLUSKORRALDUS.....	12
7. JÄÄTMEKÄITLUS.....	13
8. TURVALISUS.....	14
9. TEHNILINE INFRASTRUKTUUR.....	14
10. LOODUSKESKKOND.....	15
11. MUINSUSKAITSE.....	16

1. PAIKNEMINE JA RAHVASTIK

Veriora vald asub Kagu-Eestis Põlva maakonnas, Põlvast 25 km, Tallinnast 265 km kaugusel. Valla territooriumi suurus on 200,4 km².

Joonis 1. Veriora valla asukoht Põlva maakonnas külgnevate valdadega (Allikas: Wikipedia 2008)

Veriora vallas elas 01.01.2007 seisuga 1575 elanikku, mis moodustas 5 % kogu Põlvamaa rahvastikust.

90-ndate alguses toimus vallas rahvaarvu langus ning see tendents on jätkuv. Veriora vallas on tööealiste ja pensioniealiste inimeste osakaal märkimisväärselt suurem laste arvust. Laste arv on väike ning madal sündivus ennustab veel aastateks kooliealiste laste arvu vähenemist. Inimeste arvult kõige suurem vanusegrupp on 45-49 aastased ja 15-19 aastased. Paraku on 45-49 aastaste grupp 10-15 aasta pärast pensionärid. 15-19 aastaste grupist kasvab küll väärikas järelkasv, kuid selle grupiga on oht, et maapiirkond ei suuda pakkuda piisavalt väljakutseid nende maale jäämiseks.

2. MAAKASUTUS

Veriora valla haldusterritooriumi suuruseks on 20042,3 hektarit, millest ca 47%

moodustab riigimaa, 50% eramaa ning alla ühe protsendi moodustab munitsipaalmaa. Pisut alla 3% maast on veel mõõdistamata ja seega ka katastrisse kandmata.

Haritavat maad on Veriora vallas ligikaudu 4400 ha (21,6%), looduslikke rohumaid 1300 ha (6,4%) ja metsamaad ca 10500 (51,6%) ha. Kogu Veriora valla territooriumist moodustab eramets 22,1% (ca 4490 ha) kogu maast.

Suurim maakasutaja vallas on Riigimetsa Majandamise Keskus (edaspidi RMK), kelle kasutada on 8773,51 ha maad. Sellest enamuse moodustavad puhkealad ja riigimets.

Maanteede alla jääb 170,37 ha maad, raudtee alla 32 hektarit, millele lisandub Veriora alevikus raudtee alla jääv mõõdistamata maa.

3. ASUSTUSSTRUKTUUR

Vallas on 30 asustusüksust: Veriora alevik, Haavapää küla, Himmiste küla, Jõevara küla, Jõeveere küla, Kikka küla, Kirmsi küla, Koolma küla, Koolmajärve küla, Kullamäe küla, Kunksilla küla, Laho küla, Leevi küla, Lihtensteini küla, Mõtsavaara küla, Männisalu küla, Nohipalo küla, Pahtpää küla, Sarvemäe küla, Soohara küla, Süvahavva küla, Timo küla, Vareste küla, Verioramõisa küla, Viira küla, Viluste küla, Vinso küla, Võika küla, Väike-Veerksu küla, Vändra küla.

Veriora alevik

Veriora alevik on kompaktse hoonestusega ala. Aleviku peamiseks arengumootoriks ja hoonestuse tekkimise põhjuseks on 20. sajandi algul ehitatud raudtee. Sellest tulenevalt paikneb vanem hoonestus raudtee ääres ja piki raudteed kulgevatel kõrvalmaantee 18216 Veriora Jaama tee ning kõrvalmaantee 18109 Veriora-Soohara ääres. Uuema hoonestusega alad on tugimaantee 65 Võru-Räpina ääres Räpina suunas – Metsa tänava eramupiirkond, Veriora järve äärne Järve tänava hoonestus ja Uue tänava korrusmajad. Miljööväärtust omab kõrvalmaantee 18216 Veriora Jaama tee (Jaama tänava) äärne hoonestus – puidust korterelamud ning endine ärihoonestus. Korrektselt mõjuvad Metsa tänava eramud ja Järve tänava elamud, kus on selgelt määratletavad katusekalded, ehitusjooned ning viimistlusmaterjalid. Korrusmajade piirkond Uuel tänaval on rajatud arvestades ehitamise-aegseid normatiive ja tavasid edasiarendamise võimalusega.

Tinglikult võib Veriora aleviku jagada kolmeks osaks: miljööväärtuslik hoonestusala, pere- ja ridaelamute hoonestusala, korterelamute hoonestusala. Aleviku elamuvaladel pole krundistruktuuri tihendamise reeglina võimalik, kuid vajadusel saab neid pikendada uute tänavate rajamise või olemasolevate pikendamise kaudu.

Leevi küla

Leevi külas asub kompaktse hoonestusega ala. Leevi külatüübiks on suuremas osas sumbküla ajaloolise küla tuumiku piirkonnas – pood, hooldekodu, rahvamaja ja endise koolimaja piirkond. Kõrvalmaantee 18110 Rosma-Tiike-Leevi ja Leevi vana tee ristmikult ulatub kompaktse hoonestusega ala kuni 500 meetrit Võru ja Timo suunas. Ehitusjooned kompaktse hoonestusega alal asetsevad ca 3-15 meetri kaugusel teest, tänavast.

Mööda Leevi vana tee osa (Võru-Räpina mnt vana trass) liikudes asendub sumbküla ajaloolise haguküla, mida on viimase 30-40 aasta jooksul tihendatud uuselamute rajamisega. Selgelt eristuvad vana taluhoonestus ja uuselamukruntide struktuur, hoonestuslaad.

Timo suunas liikudes asendub sumbküla peale Võhandu jõe silla ületamist haguküla. Selgelt eristuvad jõe lammi hoonestus ja kõrgemal kaldapealsel asuvad hooned. Himmiste külasse viiva ja kõrvalmaantee 18110 Rosma-Tiike-Leevi ristmikust alates asendub haguküla hajaküla.

Kõrvalmaantee 18110 Rosma-Tiike-Leevi ja Leevi vana tee ristmikult Räpina suunas on hoonestus ebaselge ja katkendlik. Ebaselge hoonestuse põhjuseks on tugimaantee 65 Võru-Räpina maantee trassi nihkumine 50-150 meetrit lõuna suunas 1980-ndatel.

Viluste küla

Viluste küla on kompaktse tuumikuga sumbküla, kus on ka selgelt eristuv hajaküla osa – ca 500 meetri raadiuses arvestatuna tugimaantee 65 Võru-Räpina ja Vändramaa kohaliku maantee ristmikust. Hoonestuse vahekaugus on sumbküla alal on 50-200 meetrit ja hajaküla alal kuni 500 meetrit. Viluste küla üldilmes domineerivad põllumajandushooned. Viluste külas on määratud kompaktse hoonestusega ala sumbküla piires.

Peamiseks hoonete ehitusmaterjaliks Viluste külas on puit, erandiks koolimaja, mis on punasest tellisest. Põllumajandushoonete ehitusmaterjalid on ajakohased – betoon, puit, silikaat-tellis. Ehitusjooned on erineva kaugusega ja üldistusi pole võimalik teha.

Himmiste küla

Himmiste küla on hajaasustusala. Külatüübiks on peamises osas ridaküla, mis kulgeb piki Leevi-Süvahavva kohalikku maanteed. Keskmise hoonestuse vahekaugus on küla lõunapoolses otsas 100-150 meetrit. Küla põhjapoolses osas, allavoolu mööda Võhandu jõge, ulatub hoonestuse keskmine vahekaugus ühe kilomeetrini – ridaküla läheb üle hajakülaks.

Peamiseks hoonete ehitusmaterjaliks Himmiste külas on puit. Vanade

põllumajandushoonete ehitusmaterjalina on kasutatud ka murtud maakive. Uushoonestus puudub, tegemist on peamiselt vana taluhoonestuse renoveerimisega.

Süvahavva küla

Süvahavva küla on hajaküla, kus esineb 2-3 taluhoonestust koosnevaid gruppe. Tihedama hoonestusega ala asub Leevi-Süvahavva-Partsi kohaliku maantee ääres triangulatsioonimasti lähedal. Hoonestuse vahekaugus on 300-400 meetrit, tihedama hoonestusega alal 40-50 meetrit. Süvahavva külas on säilinud piirkonnale iseloomulik puistute, põllumaade ja hoonestusalade vahelduvus. Võhandu jõe lammiala pole hoonestatud tingituna sügavast ürgorust, erandiks on villaketramise vabrik ja veski.

Peamiseks hoonete ehitusmaterjaliks Süvahavva külas on puit. Vanade põllumajandushoonete ühe ehitusmaterjalina on kasutatud murtud maakive. Uushoonestus puudub. Katusekattematerjalina on enamasti kasutatud katuselaastu, eterniiti.

Vareste küla

Vareste küla on hajaküla, kus esineb 2-3 taluhoonestust koosnevaid gruppe. Hoonestuse vahekaugus on 500-600 meetrit, tihedama hoonestusega alal 50-70 meetrit. Vareste külas on säilinud piirkonnale iseloomulik hajaküla struktuur – puistute, põllumaade ja hoonestusalade vahelduvus. Võhandu jõe sügavast ürgorust tingituna pole hoonestatud lammiala. Jõelammil on säilinud piirkonniti endised lamminiidud, mis tänu viljakale pinnasele ja kasutusest väljajäämisele võsastuvad kiirelt.

Peamiseks hoonete ehitusmaterjaliks Vareste külas on puit. Vanade põllumajandushoonete ühe ehitusmaterjalina on kasutatud murtud maakive. Uushoonestus puudub. Katusekatte materjalina on enamasti kasutatud katuselaastu, eterniiti ja terasprofiilplekki.

Vinso küla

Vinso küla on hajaasustusala. Vinso küla on vähese hoonestusega hajaküla, kus hoonestus paikneb vaid tugimaantee 90 Põlva-Karisilla ja tugimaantee 65 Võru-Räpina ristmiku lähedal (sh endine Vinso mõis, millest on täielikult säilinud vaid üks hoone) ja sellest ristmikust edela suunas ca kahe kilomeetri kaugusel metsa sees – kaks hoonestut. Vinso küla on suure metsasusega, kus puistute osakaal moodustab ca 80-85% kogu küla pindalast. Vähesed põllud asuvad tugimaantee 90 Põlva-Karisilla ja tugimaantee 65 Võru-Räpina ristmiku lähedal.

Keskmine hoonestuse vahekaugus on ca 500 meetrit. Vinso küla peamiseks

väärtuseks on vana taluhoonestus ja esinduslikud puistud puhkemetsana.

Peamiseks hoonete ehitusmaterjaliks Vinso külas on puit. Vanade põllumajandushoonete ühe ehitusmaterjalina on kasutatud murtud maakive. Uushoonestus puudub. Katusekattematerjalina on enamasti kasutatud katuselaastu, eterniiti ja terasprofiilplekki.

Soohara, Sarvemäe, Haavapää, Kirmsi, Pahtpää ja Võika külad

Soohara, Sarvemäe ja Haavapää ning Kirmsi, Pahtpää ja Võika külad on sarnased hajakülad, kus hoonestuses eristub külade väike tuumik. Küla struktuuri moodustab suurte põllumassiivide vaheldumine metsatukkade ja hoonestusaladega.

Hoonestuse vahekaugus on ca 350-450 meetrit. Soohara, Sarvemäe, Haavapää, Kirmsi, Pahtpää ja Võika külade peamiseks väärtuseks on suured põllumassiivid ja vaatelisus.

Peamiseks hoonete ehitusmaterjaliks Soohara, Sarvemäe, Kirmsi, Haavapää, Pahtpää ja Võika külades on puit. Põllumajandushoonete ehitusmaterjalidena on kasutatud murtud maakive, silikaat-telliseid ja plekki. Katusekatte materjalina on enamasti kasutatud katuselaastu, eterniiti ja terasprofiilplekki.

Viira, Timo, Laho, Jõevara, Mõtsavaara, Koolmajärve, Koolma külad

Viira, Timo, Laho, Jõevara, Mõtsavaara, Koolmajärve, Koolma külad on sarnased, külatüübiks on hajaküla. Küla struktuuri moodustab suurte metsamassiivide vaheldumine väikeste põldude ja hoonestusgruppidega.

Hoonestuse vahekaugus hoonestuse gruppides on ca 150-200 meetrit (Viira küla) ja gruppide omavaheline kaugus on ca 500-1200 meetrit. Viira, Timo, Laho, Jõevara, Mõtsavaara, Koolmajärve, Koolma külade peamiseks väärtuseks on suured metsamassiivid ja hoonestusega kombineeruv idüllilisus.

Peamiseks hoonete ehitusmaterjaliks Viira, Timo, Laho, Jõevara, Mõtsavaara, Koolmajärve, Koolma külades on puit. Põllumajandushoonete ehitusmaterjalidena on kasutatud murtud maakive ja silikaat-telliseid. Katusekatte materjalina on enamasti kasutatud katuselaastu, eterniiti ja terasprofiilplekki.

Väike-Veerksu, Vändra, Verioramõisa, Jõeveere ja Kunksilla külad

Väike-Veerksu, Vändra ja Verioramõisa ning Jõeveere ja Kunksilla külad on sarnased, külatüübiks on hajaküla. Küla struktuuri moodustab suurte põllumassiivide vaheldumine metsatukkade ja hoonestusaladega.

Hoonestuse vahekaugus on 300-700 meetrit. Väike-Veerksu, Vändra ja Verioramõisa ning Jõeveere ja Kunksilla külade peamiseks väärtuseks on väga korrapärane

hajaküla struktuur ja suured põllumassiivid.

Peamiseks hoonete ehitusmaterjaliks Väike-Veerksu, Vändra, Verioramõisa, Jõeveere ja Kunksilla külades on puit. Põllumajandushoonete ehitusmaterjalidena on kasutatud murtud maakive ja silikaat-telliseid. Katusekatte materjalina on enamasti kasutatud katuselaastu, eterniiti ja terasprofiilplekki.

Männisalu, Kullamäe, Kikka, Nohipalo ja Lihtensteini külad

Männisalu, Kullamäe, Kikka, Nohipalo ja Lihtensteini külad on sarnased, külatüübiks on väga väikese hoonestustihedusega hajakülad. Küla struktuuri moodustab põllumassiivide vaheldumine suurte metsa- ja sooladega, mis vahelduvad kohati hoonestusaladega.

Hoonestuse vahekaugus on 300-3000 meetrit. Männisalu, Kullamäe, Kikka, Nohipalo ja Lihtensteini külade peamiseks väärtuseks on looduslähedus.

Peamiseks hoonete ehitusmaterjaliks Männisalu, Kullamäe, Kikka, Nohipalo ja Lihtensteini külades on puit. Põllumajandushoonete ehitusmaterjalidena on kasutatud ka murtud maakive ja silikaat-telliseid. Katusekatte materjalina on enamasti kasutatud katuselaastu, eterniiti ja terasprofiilplekki.

4. SOTSIAALNE INFRASTRUKTUUR

Valla üheks eesmärgiks on sotsiaalse infrastruktuuri arendamine vastavalt asustustihedusele ning vajadusele. Oluline on luua kõigile vallaelanikele tingimused, kus vajalikud sotsiaalteenused on kättesaadavad ja võimaldavad tunda ennast valla sotsiaalses ruumis turvaliselt.

Veriora valla sotsiaalne infrastruktuur on koondunud kolme suuremasse asulasse: Veriorale, Leevile, Vilustesse.

Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

Sotsiaalhoolekande asutustest on Veriora vallas Leevi külas hooldekodu vanuritele ning füüsiliselt ja sotsiaalselt mittetoimetulevatele kodanikele. Lisaks hooldekodule on Verioral ja Leevil eraldatud neli sotsiaalkorterit.

Tervishoiuteenust pakub vallas perearstipraksis. Statsionaarse arstiabi-, erialaarsti- ja taastusraviteenuse saamiseks tuleb pöörduda kas Põlvasse, Räpinasse, Võrru või Tartusse. Perearstipraksisega ühes korterelamus asub ka apteek.

Haridus

Viluste külas tugimaantee 65 Võru-Räpina ääres asub Viluste Põhikool. Koolihoone valmis 2001. aastal ning on heas korras, kooli juurde kuulub ka võimla ning

õpilaskodu. Alusharidust pakub Veriora lasteaed „Õnneseen”. Hetkel asub lasteaed Verioral korruselamus selleks eraldatud korteris. Alates 2006. aastast on Viluste Põhikooli juures avatud Veriora lasteaia lisarühm. Haridust saavad Veriora valla lapsed omandada ka Põlva ja Räpina koolides.

Kultuur ja sport

Kultuuriürituste läbiviimiseks kasutatakse Leevi rahvamaja, planeeritava Võhanduveere vabaõhukeskuse maa-ala, Viluste Põhikooli aulat, Veriora noortekeskust ja Veriora vabaõhulava. Viluste Põhikooli aulat kasutatakse pidulike sündmuste ja kogu vallarahva ürituste puhul, Leevi rahvamaja valdavalt kogukonnaürituste korraldamiseks ning klubi- ja seltsitegevuseks.

Hetkel puudub Veriora alevikus kultuurimaja, seltsielu on koondunud noortekeskuse hoonesse, mis aga ei suuda rahuldada kõigi huvi- ja eagruppide vajadusi. 2006. aastal valminud noortekeskus asub Veriora alevikus Uus tn 1. Noortekeskuses tegutsevad erinevad huvialaringid, on olemas internetiühendus, võimalus teha bändiproove ja korraldada koolitusi ning muid üritusi.

Raamatukogud asuvad Veriora alevikus ja Leevi külas. Leevi rahvaraamatukogu koos avaliku internetipunkti ning muuseumitoaga asub endises koolihoones. Veriora raamatukogu koos avaliku internetipunktiga asub korterelamu kolmetoalises korteris, mis paraku ei vasta elanike ootustele ja vajadustele.

Rajamisel on kompaktne Veriora raamatukogu-külakeskus, kuhu koonduvad tulevikus järgmised asutused: vallavalitsus, perearstikeskus, apteek, konstaablipunkt ja raamatukogu koos avaliku internetipunktiga. Külakeskuse rajamine võimaldab mugavamat ligipääsu vajalikele sotsiaalteenustele ning võimaldab lahendada seltsitegevuskoha probleemi.

Spordisaalid on Viluste Põhikooli juures ja Leevi rahvamajas. Tervisespordiga võimaldavad tegeleda olemasolevad suusarajad, palliplatsid ja matkarajad.

Puhke- ja virgestusalad

Veriora paisjärve kaldal asub kohaliku tähtsusega virgestusala. Järve kallast kasutatakse ürituste korraldamiseks ning kogunemisteks. Siin asuvad ka laululava ning palliväljakud.

Laste mänguväljakud asuvad Veriora noortekeskuse ja Uus tn 5 kortermajade juures. Viluste Põhikooli juurde kuuluvas võimlas on tervisespordiga võimalik tegeleda, seal on olemas pallisaalid ja jõusaal. Kooli juures asub kergejõustikustaadion ning laste mänguväljak. Suusatamist saab harrastada eraomanduses olevatel suusaradadel Vinso külas.

Leevi küla eeliseks on soodne asukoht Võhandu jõe kaldal. See annab võimaluse

turismiga tegelemiseks. Võhanduveere vabaõhukeskus võimaldab korraldada suurüritusi ning sobib vabaajategevusteks.

Populaarseks meelelahutuseks on süstasõit Võhandu jõel, mis meelitab Veriora valda inimesi ka kaugemalt. Veematkadeks kasutatakse peamiselt jõelõiku Leevilt Sühavavani. Sühavava külas korraldatakse mitmeid traditsioonilisi suveüritusi (pillipiknik Kalmatemäel). Matkajatele pakub elamusi mitmete koobaste (nt Vokiniidu ja Sõjatare koopad) külastus. Viira ja Sühavava vesiveski ning muuseum-villavabriku külastus pakub huvi ajaloo- ja arhitektuurihuvilistele.

Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) puhkemajanduse osakond pakub metsasõbralikke looduses liikumise ja puhkuse võimalusi. Veriora vald jääb RMK Röpina-Väraska puhkealale. Mitmekesine loodus jõgede, järvede, soode ja rabadega pakub paljudele inimestele huvi. Suurem osa külastatavaid objekte jäävad kaitsealadele, seega on vajalik külastuskoormuse suunamine arvestades looduse taluvuspiire.

Meenikunno raba matkarada – laudtee (2,4 km) algab Liipsaare metsaonni vaatetorni juurest ning lõpeb Päikeseloojangu metsamaja juures. Rajal on kaheksa peatuskohta.

Ilumetsa-Nohipalu matkarada – tähistamata matkarada (10 km) algab Ilumetsa raudteejaama juurest. Matkarajal on viis peatust – Ilumetsa kuusik, Ilumetsa meteoriidikraatrid (Orava vald), Rebasmäe allikas (Orava vald), metsavendade haud Valgejärve ligidal, Valgejärv, Mustjärv.

Atraktiivsed puhke- ja supluskohad on Nohipalo Valgejärve ja Mustjärve kaldal. Nohipalo Valgejärve kaldale on rajatud infopaviljon ja lõkkekoht. Nohipalo Mustjärve supluskoha juures on lõkkekohad ja piirdega telkimisala. Mustjärve-Valgejärve piirkonda jäävad ka metsavenna punker ja mälestuskivi ning väärtuslikud marja- ja seenemetsad.

Matkaja leiab peavarju RMK metsamajades ja metsaonnides. Veriora valla territooriumil asuvad RMK Praali metsamaja ja Päikeseloojangu metsamaja ning Liipsaare ja Rebasmäe metsaonn. Samas asuvad lõkkeplatsid. Praali metsamaja koos ümbritseva territooriumiga on võimalik kasutada ka suuremate ürituste korraldamiseks. RMK hallata on ka Koolmajärve, Leevi, Sikamäe lõkkekohad ja Mustjärve, Valgejärve piknikukohad.

Kalmistud

Veriora vallas asub üks hetkel kasutatav kalmistu – Leevi kalmistu. Vanad perekonnakalmistud asuvad ka Pahtpää, Haavapää ja Vinso külas.

5. ETTEVÕTLUS

Ettevõtlus ja sellest tulenevalt kogu valla majanduslik olukord sõltub eelkõige territoriaalsetest tingimustest ja ajaloolisest pärandist. Geograafilisest asukohast lähtuvalt jääb Veriora vald pigem ääremaa staatusesse. Valdavalt on teenindusasutused ja ettevõtted koondunud valla suurimatesse asulatesse – Veriora alevikku, Viluste ja Leevi külasse. Veriora alevikus on äritegevust soodustavaks teguriks raudtee olemasolu.

Ettevõtluskeskkond vallas on valdavalt orienteeritud põllumajanduslikule tootmisele, sellele järgneb puidu- ja metsatööstus, teenindus ja müügitöö. Vähemal määral tegeletakse ka puhke- ja turismimajandusega ning transportteenuse pakkumisega.

Teenindusasutused

Teenindussektoris tegeletakse peamiselt kaubanduse ja toitlustusega. Müügitöö ja kaubandusega tegelevad ettevõtted moodustavad võrdset teenuse müügiga 12% valla ettevõtluskeskkonnast ning turismi alla jääb 10% kogu valla ettevõtluskeskkonnast.

Valla elanikke teenindavad Põlva Tarbijate Ühistu kauplused Verioral ja Leevil ning ARS Kinnisvara OÜ kauplus Veriora alevikus. Farmaatsiatooteid pakub Veriora apteek OÜ ning postiteenuseid AS Eesti Posti Veriora postkontor. Vilustes tegutseb AS Mahta kütus kauplus-tankla.

Kaunis ja mitmekülgne looduskeskkond on loonud head eeldused puhkemajanduse arendamiseks (turismitalud, süstalaenutus, loodusmatkad).

Vinso külas asub kohaliku tähtsusega liiklussõlm, mistõttu omavad liiklussõlme lähedal asuvad maaüksused Veriora valla jaoks suurt logistilist potentsiaali. Otstarbekas on tugimaantee 90 Põlva-Karisilla ja tugimaantee 65 Võru-Räpina ristmiku lähedal asuvaid avatud alasid osaliselt kasutada tootmis- ja ärimaadena ning hoonestada äriotstarbeliste hoonetega.

Tootmisettevõtted

Veriora vallas on levinuim tööstusharu puidutööstus, tegeletakse peamiselt saematerjali tootmisega. Suurimad sellelaadsed ettevõtted Veriora vallas on Astel AS, RMK Ilumetsa Metskond, AS Lignator, AS Tani Mets, OÜ Rapi.

Logistiliselt soodne tootmispiirkond asub Veriora alevikus raudtee ääres, Jaama tänava lõpus, kus hetkel tegeletakse puidu töötlemise ja ladustamisega. Raudtee võimaldab mugavat ja soodsat transporti. Tööstuse ja raudtee poolt tekitatav müra avaldab lähedalasuvatele kruntidele häirivat mõju. Negatiivset mõjutust on võimalik leevendada kaitsehaljastusega.

Logistiliselt heas kohas on ka Leevil asuv puidutööstus. Probleemiks on tootmismaa piirnemine elamukruntidega põhjasuunas – kruntidele lähtub perioodiliselt tööstusmüra ja tolmu. Häiringut on võimalik leevendada, võttes kasutusele parima võimalik tehnoloogia.

Nohipalos asuv puidutööstuse kompleks pole hetkel kasutusel, kuid on perspektiivne väiketööstuse ala.

Põllumajandus on Veriora vallas teine levinud tööstusharu. Põllumajanduse valdkonnas tegeldakse peamiselt looma- ja teraviljakasvatusega. Põllumajanduslikud tootmishooned paiknevad hajutatult Veriora valla territooriumil. Probleemiks on peamiselt loomakasvatuse farmidest emiteeritav lõhn. Suurema keskkonnamõjuga farmide ümbruses peab vältima elamuehitust lähemale kui 300 meetrit.

Suurimad hetkel mitte kasutusesolevad farmihooned asuvad Leevil ja Pahtpääl. Vilustes asuva sigala negatiivse mõju vähendamiseks tuleb eelistada parima võimaliku tehnika kasutuselevõttu. Valla territooriumil asub väiksemaid põllumajandustootmisega tegelevaid talusid, mis ei avalda olulist mõju ümbritsevale loodus- ja sotsiaalkeskkonnale.

Veriora valla suuremate teede ääres asub mitmeid olemasolevaid või hetkel kasutamata, kuid perspektiivikaid tootmismaid.

Kirmsi külas määratud tootmismaa on soodne ka mürarikkama tootmise arendamiseks, kuna läheduses ei asu elamupiirkondi.

Kaevandamine

Veriora vallas asub Meenikonna turbakarjäär Meenikunno rabas, pindalaga 81,27 ha. Meenikunno raba turbatööstus on eraldatud asustusest ega oma suurt häirivat mõju valla elanikele.

Avatud maardlad asuvad Timo, Nohipalo ja Lihtensteini külas. Neist kasutusel on vaid Timo maardla.

Veriora valla kruusa-liiva vajadus lähtub teede korrashoiu, ehitamise ja ehituskruntide ettevalmistamise vajadusest.

6. TRANSPORDIMAAD JA LIIKLUSKORRALDUS

Valda läbivatest teedest on tähtsamad tugimaantee 90 Põlva-Karisilla ja tugimaantee 65 Võru-Räpina. Veriora vallas on 67,9 km avalikult kasutatavaid teid ning 2,086 km tänavaid.

Veriora valla territooriumil jääb liiklusedus kõigil riiklikel ja kohalikel maanteedel alla 1000 transpordivahendi ööpäevas.

Munitsipaalteede seisukord alevikus on rahuldav, mõnevõrra halvemas olukorras on külateed.

Tänavavalgustus olemas Leevi külas ja Veriora alevikus, koosnedes 40 valgustuspunktist/postist. See ei ole piisav, et rahuldada elanike vajadusi ning mõjub pärssivalt turvalisusele.

Ühistranspordis on kõige olulisemal kohal bussiliiklus ning järgneb rongiliiklus

Rahuldav bussiliiklus võimaldab käia tööle Põlva-, Võru-, Räpina- ja Värska suunas. Samuti võimaldab see õpilastel vabalt valida kooli ja huviringe. Lisaks maakondlikult korraldatud ühistranspordile, mille parendamisega aktiivselt tegeletakse (*Põlva maakonna bussiliinide võrgu optimeerimine 2007*), korraldab ka Veriora vald oma territooriumil transporti – valla bussiliin kolmel korral nädalas ning koolibuss, mis teenindab peale õpilaste ka teisi vallaelanikke.

Rongiga liigelda saab Tartu-Orava-Tartu suunas, laiendades Tartu-Põlva suunas tööle ja kooli liikumise võimalust. Tööhõive seisukohast on raudteel suur roll, kuna raudtee sõlmpunkti koondunud puiduettevõtted pakuvad töökohti kohalikele elanikele. Samuti aitab rongiliiklus kaasa tööjõu liikumisele.

7. JÄÄTMEKÄITLUS

Veriora vallas pole ühtegi töötavat prügilat, Kikka külas asub praeguseks hetkeks suletud tavajäätmete prügila. Lähim avatud ladestuskoht on Adiste prügila Põlva vallas. Adiste prügila suletakse 2009. aastal, seetõttu otsitakse võimalusi jäätmekäitluse edaspidiseks korraldamiseks. Kagu-Eesti jäätmekäitluskeskuse kavandamisel lähtutakse *Riigi jäätmekavast 2008-2013* (Keskkonnaministeerium).

Verioral asub Wermo puidujäätmete hoidla, mis on suletud 2005. aastal. Suur osa tekkivatest puidujäätmetest kasutatakse küttena kohapeal. Vanapaberit käideldakse Räpina Paberivabrikus.

Veriora Noortekeskuse ja Uus tn 3 elamu vahelisel alal asub Veriora valla jäätmejaam. Jäätmejaamas võetakse vastu järgmisi jäätmeliike: ohtlikud jäätmed, vanarehvid, suuremõõtmelised jäätmed, vanapaber ja papp, pakendijäätmed, metallijäätmed, klaasijäätmed, plastmassijäätmed.

Veriora asula ühiskanalisatsioonist tulevat reovett puhastatakse Veriora alevikus, Võru-Räpina maantee ääres asuvas puhastis. Biotiik on 330 m² suurune. Viluste Põhikoolil on oma reoveepuhasti ilma biotiigita. Ülejäänud külades asuvate korterelamute reovesi kanaliseeritakse kohalikesse settekaevudesse.

Jäätmelubasid omavaid ettevõtteid Veriora vallas pole.

Ohtlike jäätmeid tekitavaid tööstusettevõtteid vallas ei ole. Ohtlike jäätmete

kogumispunkt asub Verioral Uus tn 1a jäätmejaamas. Seal saab üle anda vanu patareisid, auto akusid, värvijäätmeid, päevavalguslampe, õliseid jäätmeid. Õliseid jäätmeid ja vanu akusid saab üle anda ka Mahta Kütuse tanklas Viluste külas. Vanade patareide kogumiskonteinerid on veel Veriora Vallavalitsuse ruumides Uus tn. 5, kauplus "KOIT" Jaama tn 25 Verioral ja Leevi kaupluses Leevi külas. Kord aastas korraldatakse vallas ohtlike jäätmete kogumisringe, mille käigus kogutakse elanikelt tasuta mitmesuguseid ohtlike jäätmeid, näiteks õli- ja värvijäätmeid, vanu ravimeid, patareisid ja akusid, pestitsiide, kodukeemiat, luminestsentslampe ja elavhõbedajäätmeid.

Ainuke avalik kasutusesolev kalmistu asub Leevi külas. Leevi kalmistul on biolagunevate jäätmete jaoks kompostimiskoht ja teiste jäätmete jaoks konteiner.

8. TURVALISUS

Veriora vallas puudub politseijaoskond. Kord nädalas võtab konstaabel kodanikke vallavalitsuse ruumides vastu.

Veriora valda teenindavad Lõuna-Eesti Päästkeskuse Põlva ja Võru keskkomandod ning Räpina ja Värska tugikomandod.

Erilist tähelepanu vajavad riigikaitseobjekte Veriora valla territooriumil pole.

9. TEHNILINE INFRASTRUKTUUR

Elektrivarustus

Elektrivarustust korraldab Eesti Energia AS Jaotusvõrk. Elektrivõrguga on kaetud kogu valla territoorium, kuid kohati on probleeme elektrivarustuse halva kvaliteediga.

Telefoniside ja internetiühendus

Enamus Veriora valla territooriumist on kaetud telefonisidega ja suuremate operaatorite vahendusel toimib ka mobiilside.

Veriora vald on kogu valda katva internetiühenduse saavutamiseks liitunud KülaTee 3 sihtprogrammiga.

Veriora rahvaraamatukogus ja Leevi rahvaraamatukogus on võimalus kasutada avalikku internetiteenust.

Vesi ja kanalisatsioon

Veriora vallas on registreeritud 25 puurkaevu. Neist kolm üldkasutatavat puurkaevu:

Veriora keskuse puurkaev, Veriora raudteejaama puurkaev, Leevi Hooldekodu puurkaev. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenust kasutavad suuremad külad Leevi ning Veriora alevik. Valla halduses oleva veetorustiku hinnanguline pikkus on Veriora alevikus ligikaudu 1600 meetrit ning Leevi külas ligikaudu 500 meetrit.

Ühisveevärgiga ühendamata elanikkond tarbib vett lokaalsetest puur- või salvkaevudest ja juhib reovee kogumis- või imbkaevudesse. Kogumiskaevude reovee kogub kokku paakauto, mis transpordib vee edasi Räpinasse või Põlvasse.

Veriora vallas asub kolm reoveepuhastit: Veriora alevikus, Leevi külas ja Viluste Põhikooli juures. Hetkel on ainuke elanike reovett vastuvõttev puhasti Veriora alevikus.

Tuletõrjevesi

Tuletõrje veevarustus on lahendatud tuletõrje veehoidlate ja looduslike veekogude baasil või nende kombineerimisel. Paljudele looduslikele veevõtukohtadele on juurdepääs raskendatud teede halva kvaliteedi tõttu.

Soojavarustus ja kaugküte

Kaugkütte piirkonnad Veriora vallas puuduvad. Igal korteriühistel on oma katlamaja. Soojavarustus on lahendatud peamiselt puukütel. Osaliselt on kasutuses elektriküte. Rakendatud on ka alternatiivenergeetikat, mis on lahendatud maakütte baasil.

Gaasivõrgustik

Veriora valda läbib AS Eesti Gaasi hallatav D-kategooria maagaasitorustik. Maagaasiühendusega liitujate taotlused võib lahendada kohaliku tähtsusega B-kategooria Männisalu-Räpina gaasitorustike baasil, liitumisega Männisalu GJJ-st. Maagaasitorustike paiknemine kruntidel lahendatakse reeglina koostatavate detailplaneeringutega.

10. LOODUSKESKKOND

Kaunis looduskeskkond on üks Veriora valla eripärasid ja samas ka tugev arengupotentsiaal. Veriora vald paikneb Palumaa maastikurajooni põhja-loode osas. Metsadest on valdavalt palu- ja nõmmemännikud.

Lõuna poolt liivakõrgendike haardes olnud järve kinnikasvamisel ja kaldaalade rabastumisel on tekkinud Meenikunno raba (1448 ha), kuhu on moodustatud Meenikunno maastikukaitseala. Meenikunno raba on arenev raba, kus on väljakujunenud puisraba, lageraba ja älveraba, väljakujunemisjärgus on laukaraba. Raba koos saartega on rikas taimestiku ja linnustiku poolest. Raba arengut mõjutab

lääneosas olev 98 ha suurune tootmisväli.

Veriora valda läbib kaunis Võhandu jõgi koos liivakivipaljandite ja koobastega. Võhandu jõe pikkuseks on 162 km, seega on tegemist Eesti pikima jõega. Leevi sillast kuni Reo sillani (12 km pikkuselt) on Võhandu jõe org võetud looduskaitse alla. Valla suuremad järved on Nohipalu Mustjärv ja Valgejärv, Koolma järv, Viinakoja järv ja Veriora paisjärv.

Tabel 1. Veriora valla seisuveekogud

Veekogu nimetus	Asukoht	Pindala (ha)	Kalda piiranguvöönd (m)	Kalda ehituskeeluvöönd (m)**	Veekaitsevöönd (m)	Kallasrada (m)
Helmjärv (Kõverjärv)	Leevi küla	1,7	50	25	10	4
Kogrejärv	Koolmajärve küla	1,5	50	25	10	4
Kaagataja järv	Leevi küla	0,1	50	25	10	4
Kamarusjärv	Nohipalo küla	0,4	50	25	10	4
Keskmäne Suujärv (Meenikunnu Keskmäne Suujärv)	Nohipalo küla	1,7	50	25	10	4
Kuulma järv* (Kuulme järv, Külmajärv, Koolma järv)	Koolmajärve ja Timo küla	6,4	50	25	10	4
Kõvvõrjärv (Leevi Kõvvõrjärv, Alavere järv, Kõverjärv, Helmjärv)	Lihtensteini küla	0,6	50	25	10	4
Leeväti järv* (Leevati järv, Nohipalu järv, Nohipalojärv)	Nohipalo küla	3,0	50	25	10	4
Mustjärv (Leevi Mustjärv)	Leevi küla	2,1	50	25	10	4
Leevi veskijärv (Leevi paisjärv)	Leevi küla	2,5	50	25	10	4
Mustjärv* (Nohipalo Mustjärv, Nohipalu Mustjärv, Tsernajärv)	Nohipalo küla	22,2	100	50	10	4
Mustjärv (Timo Mustjärv)	Timo küla	2,4	50	25	10	4
Mõujärv	Timo küla	0,6	50	25	10	4
Palojärv (Haavapää Palojärv, Haavapea Palujärv)	Haavapää küla	0,6	50	25	10	4
Saarjärv* (Partsi Saarjärv)	Viira küla	11,8	100	50	10	4

Veekogu nimetus	Asukoht	Pindala (ha)	Kalda piiranguvöönd (m)	Kalda ehituskeeluvöönd (m)**	Veekaitsevöönd (m)	Kallasrada (m)
Suur Suujärv (Meenikunnu Suur Suujärv, Nohipalu Soojärv, Nohipalo Soojärv)	Nohipalo küla	5,0	50	25	10	4
Vahtsõnõ järv (Verioramõisa Vahtsõnõ järv)	Verioramõisa küla	0,6	50	25	10	4
Valgõjärv* (Nohipalo Valgõjärv, Nohipalo Valgejärv, Nohipalu Valgejärv, Valgjärv)	Nohipalo küla	7,0	50	25	10	4
Vanajärv (Verioramõisa Vanajärv)	Verioramõisa küla	0,5	50	25	10	4
Veriora paisjärv*	Veriora alevik	5,0	50	25	10	4
Viinakuajärv* (Leevi Viinakuajärv, Viinakoja järv)	Leevi küla	1,8	50	25	10	4

* Avalikult kasutatavad veekogud.

** Veekogu kaldal asuval metsamaal ulatub ehituskeeluvöönd kalda piiranguvööndi piirini.

Tabel 2. Veriora valla vooluveekogud

Veekogu nimetus	Pikkus (km) / valgala (km ²)	Kalda piiranguvöönd (m)	Kalda ehituskeeluvöönd (m)**	Veekaitsevöönd (m)	Kallasrada (m)
Pahtpää jõgi*	14 / 38	100	50	10	4
Võhandu jõgi*	162 / 1420	100	50	10	4
Veerksu oja*	18 / 47,6	100	50	10	4
Rebasmäe oja*	11 / 66,3	100	50	10	4
Palumõisa oja*	14 / 59,9	100	50	10	4
Timo oja	6 / 10,7	50	25	10	4
Haavapää oja	5 / 14,5	50	25	10	4
Viluste oja*	9 / 35,9	100	50	10	4
Madala oja	5 / 5,2	50	25	10	4
Kõrgessaare peakraav	8 / 23,4	50	25	10	4

* Avalikult kasutatavad veekogud.

** Veekogu kaldal asuval metsamaal ulatub ehituskeeluvöönd kalda piiranguvööndi piirini.

Kaitsealune maa

Looduskaitseliste piirangutega alad Veriora vallas on Vöhandu jõe ürgoru maastikukaitseala, Kuulmajärve maastikukaitseala, Meenikunno maastikukaitseala, Ilumetsa kuusik.

Vöhandu jõe ürgoru maastikukaitseala – Vöhandu ürgoru väärtuslik maastik asub Veriora ja Röpina vallas, millest on Veriora vallas 708,9 ha kaitse alla võetud. Ala peamised väärtused on kultuurilis-ajaloolised, looduslikud, esteetilised, rekreatiivsed. Maastikukaitseala kaitse-eeskiri on uuendamisel. Piirkond on ühtlasi ka Euroopa looduskaitsevõrgustiku Natura 2000 loodusala.

Kuulmajärve maastikukaitseala – loodud Kuulma järve, Saarjärve ja Timo Mustjärve järvekoosluste, Suursuu raba, Sasisuu, Viksi ja Mõujärve soo sookoosluste, metsakoosluste, mõhnastiku kaitseks. Maismaa pindala on 1011 ha. Euroopa looduskaitsevõrgustiku Natura 2000 loodusala.

Meenikunno maastikukaitseala – loodud Meenikunno soo, Nohipalu Must- ja Valgjärve, Nohipalu mõhnastiku ja kaitsealuste liikide elupaikade kaitseks. Pindala 2651 ha. Kaitsealale jääb ka matkarada ning Päikeseloojangu metsamaja, mida haldab Riigimetsa Majandamise Keskus. Euroopa looduskaitsevõrgustiku Natura 2000 loodusala ja linnuala.

Ilumetsa kuusik – Ilumetsa kuusiku (ka Sögavhaua kuusiku) kaitseala on loodud metsa kaitseks. Kaitseala pindala on 3 ha.

Hoiualad, mis on ühtlasi ka Euroopa looduskaitsevõrgustiku Natura 2000 alad, on Palomõisa oja hoiuala ja Vöhandu jõe hoiuala.

Üksikobjektid – Vinso rändrahn Vinso külas (kaitsetsoon 10 m), kadakas Kübara kattai Väike- Veerksu külas (kaitsetsoon 10 m), rändrahn Kübarakivi Väike-Veerksu külas (kaitsetsoon 10 m), mänd Kahar pettai Väike-Veerksu külas (kaitsetsoon 20 m), Viira lehis Viira külas (kaitsetsoon 20 m).

Püsielupaigad – Koolma kanakulli püsielupaik, Oodsipalu metsise püsielupaik, Kikka kalakotka püsielupaik.

11. MUINSUSKAITSE

Vöhandu jõele kunagi rajatud paljudest vesiveskitest on muinsuskaitse alla võetud:

- Metsavaara külas asuvad Pääsna vesiveski (20.saj I veerand), Pääsna vesiveski elamu (1933), Pääsna vesiveski laut-kuur;
- Sühavavva külas olevad Viira vesiveski (1937), Viira vesiveski elamu (1937), Viira vesiveski pais veekanaliga (20.saj I pool), Viira vesiveski ait-kelder (20 saj I pool), Viira vesiveski laut (20.saj I pool)

- Sūvahavva külas olevad Sūvahavva vesiveski (1900-1915), Sūvahavva vesiveski pais (20 saj I veerand), Sūvahavva vesiveski elamu (1922)

Tabel 3. Muinsuskaitsealused mälestised Veriora vallas

Jrk nr	Mälestis	Liik/registrinumber	Asukoht	Kaitsevöönd (m)
1	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11667	Koolma küla	50
2	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11668	Koolma küla	50
3	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11669	Koolma küla	50
4	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11670	Koolma küla	50
5	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11671	Koolma küla	50
6	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11672	Koolma küla	50
7	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11673	Koolma küla	50
8	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11674	Koolma küla	50
9	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11675	Koolma küla	50
10	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11676	Koolma küla	50
11	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11677	Koolma küla	50
12	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11678	Koolma küla	50
13	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11679	Koolma küla	50
14	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11680	Koolma küla	50
15	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11681	Koolma küla	50
16	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11682	Koolma küla	50
17	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11683	Koolma küla	50

Jrk nr	Mälestis	Liik/registrinumber	Asukoht	Kaitsevöönd (m)
18	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11684	Koolma küla	50
19	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11685	Koolma küla	50
20	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11686	Koolma küla	50
21	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11687	Koolma küla	50
22	Kalmistu "Looritsa liivaauk"	Arheoloogiamälestis 11688	Leevi küla	50
23	Kalmistu	Arheoloogiamälestis 11689	Pahtpää küla	50
24	Asulakoht	Arheoloogiamälestis 11690	Süvahavva küla	50
25	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11691	Süvahavva küla	50
26	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11692	Süvahavva küla	50
27	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11693	Süvahavva küla	50
28	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11694	Süvahavva küla	50
29	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11695	Süvahavva küla	50
30	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11696	Süvahavva küla	50
31	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11697	Süvahavva küla	50
32	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11698	Süvahavva küla	50
33	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11699	Süvahavva küla	50
34	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11700	Süvahavva küla	50
35	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11701	Süvahavva küla	50
36	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11702	Süvahavva küla	50

Jrk nr	Mälestis	Liik/registrinumber	Asukoht	Kaitsevöönd (m)
37	Pääsna vesiveski	Arhitektuurimälestis 23857	Metsavaara küla	50
38	Pääsna vesiveski elamu	Arhitektuurimälestis 23858	Metsavaara küla	50
39	Pääsna vesiveski laut-kuur	Arhitektuurimälestis 23859	Metsavaara küla	50
40	Kalmistu Kruusamägi	Arheoloogiamälestis 11703	Veriora alevik	50
41	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11704	Veriora alevik	50
42	Kääbas	Arheoloogiamälestis 11705	Veriora alevik	50
43	Kalmistu	Arheoloogiamälestis 11706	Vinso küla	50
44	Kalmistu	Ajaloomälestis 4212	Leevi küla	50
45	Viira vesiveski	Arhitektuurimälestis 23860	Süvahavva küla	50*
46	Viira vesiveski elamu	Arhitektuurimälestis 23861	Süvahavva küla	50*
47	Viira vesiveski pais veekanaliga	Arhitektuurimälestis 23862	Süvahavva küla	50*
48	Viira vesiveski ait-kelder	Arhitektuurimälestis 23863	Süvahavva küla	50*
49	Viira vesiveski laut	Arhitektuurimälestis 23864	Süvahavva küla	50*
50	Süvahavva vesiveski	Arhitektuurimälestis 23865	Süvahavva küla	ühine kaitsevöönd
51	Süvahavva vesiveski pais	Arhitektuurimälestis 23866	Süvahavva küla	ühine kaitsevöönd
52	Süvahavva vesiveski elamu	Arhitektuurimälestis 23867	Süvahavva küla	ühine kaitsevöönd
53	Veriora mõisa park	Arhitektuurimälestis 23868	Vändramaa küla	ühine kaitsevöönd
54	Veriora mõisa valitsejamaja	Arhitektuurimälestis 23869	Vändramaa küla	ühine kaitsevöönd
55	Veriora mõisa teenijatemaja	Arhitektuurimälestis 23870	Vändramaa küla	ühine kaitsevöönd

Jrk nr	Mälestis	Liik/registrinumber	Asukoht	Kaitsevöönd (m)
56	Veriora mõisa laut	Arhitektuurimälestis 23871	Vändramaa küla	ühine kaitsevöönd
57	Veriora mõisa abihoone	Arhitektuurimälestis 23872	Vändramaa küla	ühine kaitsevöönd
58	Veriora mõisa teede piirdepostid	Arhitektuurimälestis 23873	Vändramaa küla	ühine kaitsevöönd

* Kavandatav ühine kaitsevöönd on kantud üldplaneeringu kaardile „Üldised maakasutustingimused ning -piirangud“